

# BIULETYN INFORMACYJNY STOWARZYSZENIA WSPARCIA OBYWATELSKIEGO NR 11/2019 LISTOPAD 2019

## Spis treści

1. PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ ODSZKODOWAWCZYCH .....	2
2. UMOWA Z DEWELOPEREM- NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ .....	3
3. ODSZKODOWANIE DLA POSZKODOWANEGO W WYPADKU Z OC....	5
4. PRZEDWANIEŃ ROSZCZEŃ Z TYTUŁU ZNIEZAPŁACONEGO KREDYTU.....	7
5. DOWODY W SPRAWIE O ROZWÓD .....	9
6. DOCHODZENIE ROSZCZEŃ OD SKARBU PAŃSTWA.....	11

## 1. PRZEDAWNIE NIE ROSZCZEŃ ODSZKODOWAWCZYCH

### ISTOTA PRZEDAWNIE NIE NIA

Na wstępie należy zacząć od próby zdefiniowania instytucji przedawnienia. Przedawnienie roszczeń jest instytucją prawa, którą można określić, jako możliwość uchylenia się przez dłużnika od zaspokojenia roszczenia po upływie określonego prawem terminu. Po upływie określonego w przepisach prawa terminu dłużnik (zakład ubezpieczeń) może, więc odmówić spełnienia określonego świadczenia (wypłaty odszkodowania). Przedawnienie jest, więc instytucją, która ogranicza w czasie możliwość dochodzenia roszczenia. Jego skutkiem jest to, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciw komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia.

### PRZEDAWNIE NIE ROSZCZEŃ Z UMÓW UBEZPIECZENIA

Zasada ogólna dotycząca umów ubezpieczenia uregulowana została w art. 819 §1 k.c. zgodnie, z którym roszczenia z umowy ubezpieczenia przedawniają się z upływem lat trzech. Powyższa regulacja dotyczy umów ubezpieczenia mienia (np. autocasco, ubezpieczenie mieszkania), czy też ubezpieczenia na życie. Wyjątkiem od generalnej zasady trzyletniego terminu przedawnienia stanowią roszczenia z umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Zgodnie, bowiem z brzmieniem art. 819 § 3 k.c. w wypadku ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej termin roszczeń poszkodowanego wobec zakładu ubezpieczeń o odszkodowanie lub zadośćuczynienie przedawnia się z upływem okresu przewidzianego dla tego roszczenia w przepisach o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym lub niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Przy określaniu długości terminów przedawnienia dla roszczeń za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym (np. na skutek wypadku komunikacyjnego) stosujemy art. 4421 §1 k.c. zgodnie, z którym roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych przedawniają się po upływie lat 3 od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia, nie później jednak niż 10 lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Od tej zasady również przewidziano wyjątki. Bowiem odmienny termin przedawnienia przewidziany jest dla roszczeń o naprawienie szkody wynikłej z przestępstwa, tj. zbrodni lub występku. W tym wypadku zastosowanie znajdzie art. 4421 §2 k.c. zgodnie, z którym roszczenia o naprawienie szkody wynikłej ze zbrodni lub występku ulegają przedawnieniu po upływie lat 20 od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia. Na uwadze należy mieć również przepis art. 4421 § 3 k.c. dotyczący wyrządzenia szkody na osobie, który przewiduje możliwość dochodzenia roszczeń odszkodowawczych niezależnie od terminów określonych w art. 4421 §1 i 2 k.c. Bowiem z treści art. 4421 § 3 k.c. wynika, że w razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu swej uchwały z dnia 24 lutego 2009 r (III CZP 2/09) niektóre szkody mogą się ujawnić nawet po wielu latach od zdarzenia wywołującego uszkodzenie ciała. Następstwa takiego zdarzenia są, bowiem

często wielorakie, a sama szkoda ma charakter rozwojowy. Często bywa, że nawet wiele lat po zdarzeniu ujawniają się kolejne jego następstwa. Nie sposób ich przewidzieć, gdyż zależą one od indywidualnych właściwości organizmu, przebiegu leczenia czy rehabilitacji oraz wielu innych czynników (także rozwoju nauk medycznych i biologicznych). Dzięki powyższej regulacji wyeliminowano zasadę, że przedawnienie roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym nie może nastąpić później niż po upływie 10 lat od dnia wyrządzenia szkody. Natomiast w przypadku osób małoletnich zgodnie z regulacjami przewidzianymi w k.c. okres przedawnienia upływa najwcześniej po dwóch latach od uzyskania przez nie pełnoletności.

## **KWESTIE PROCESOWE ZWIĄZANE Z INSTYTUCJĄ PRZEDAWNIEŃ**

Na uwadze należy mieć fakt, iż zgodnie z ogólnymi regulacjami prawa cywilnego nie uwzględnia się upływu terminu przedawnienia z urzędu. Strona, która chce się uwolnić od odpowiedzialności w związku z przedawnieniem roszczeń musi, więc taki zarzut podnieść. Na koniec należy wskazać, że bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, jak również przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje oraz przez wszczęcie mediacji. Ponadto zgodnie z treścią art. 819 § 4 k.c. bieg przedawnienia roszczeń o świadczenie od ubezpieczyciela przerywa się także przez zgłoszenie ubezpieczycielowi tego roszczenia lub przez zgłoszenie zdarzenia objętego ubezpieczeniem. Rozpoczyna się on na nowo od dnia, w którym zgłaszający roszczenie lub zdarzenie otrzymał na piśmie oświadczenie ubezpieczyciela o przyznaniu lub odmowie świadczenia.

## **2. UMOWA Z DEWELOPEREM- NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ**

ZGODNIE Z USTAWĄ Z DNIA 16 WRZEŚNIA 2011 ROKU O OCHRONIE PRAW NABYWCY LOKALU MIESZKALNEGO LUB DOMU JEDNORODZINNEGO ORAZ NOWELIZACJĄ, KTÓRA WESZŁA W ŻYCIE 29 KWIEŹNIA 2012 ROKU WPROWADZONO OBOSTRZENIA DOTYCZĄCE ZAWARCIA UMOWY Z DEWELOPEREM.

### **NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ**

Zgodnie z nowelizacją ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (dalej: ustawa) wprowadzone zostały obostrzenia dotyczące zawarcia umowy z deweloperem. Zanim jednak dojdzie do zawarcia przedmiotowej umowy warto zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii.

Po pierwsze warto zapoznać się z prospektem informacyjnym, w którym zamieszczone są informacje o inwestycji w ramach, której ma zostać wybudowany dom, czy też mieszkanie. Zgodnie z art. 18 ustawy, deweloper jest obowiązany na żądanie osoby zainteresowanej zawarciem umowy deweloperskiej doręczyć jej prospekt informacyjny wraz z załącznikami. Informacje zawarte w prospekcie stanowią podstawę treści umowy deweloperskiej. Co do zasady wszystkie zapisy zawarte

w prospekcie powinny mieć odzwierciedlenie w treści umowy, jeśli w czasie między zapoznaniem się z prospektem a podpisaniem umowy deweloperskiej doszło do zmian, powinny być one zaznaczone w taki sposób, aby kupujący miał możliwość zapoznania się ze zmianami.

- Po drugie warto zwrócić uwagę na formę umowy z deweloperem. Według przepisów ustawy umowa taka powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. W tym miejscu należy się zastanowić nad skutkami niedochowania przepisanej przez prawo formy. Zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego, tj. art. 73 § 2 jeżeli ustawa zastrzega dla czynności prawnej inną formę szczególną, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Od powyższej regulacji nie zostały przewidziane żadne wyjątki w ustawie o ochronie praw nabywcy(...). Jednocześnie podkreślenia wymaga, że forma aktu notarialnego została przewidziana w celu ochrony interesów kupującego, jako że notariusz daje gwarancje rzetelności świadczonych usług pełniąc zawód zaufania publicznego. Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż niezwykle istotne jest dochowanie formy aktu notarialnego, aby ustrzec się przed nieważnością danej czynności.
- Kolejnym elementem, na który należy zwrócić uwagę zawierając umowę z deweloperem jest sprawdzenie wszystkich jej elementów. Zgonie z przepisami ustawy umowa deweloperska powinna mieć w tytule wyraźne wskazanie, że jest to umowa zawierana z deweloperem. Zastrzeżenie powyższe jest o tyle istotne, aby nabywca podpisując taką umowę był w pełni świadomy, jaka czynność prawną dokonuje oraz do czego się zobowiązuje. Następnie w umowie takiej musi znaleźć się zapis, że deweloper zobowiązuje się do wybudowania określonego budynku i przeniesienia prawa własności lokalu w nim się znajdującego albo domu. Jest to o tyle istotne, że w przypadku braku powyższego zapisu deweloper nie jest zobowiązany przenieść na kupującego własności wybudowanego budynku lub mieszkania. Jednocześnie kupujący w przypadku braku stosownego zastrzeżenia nie dysponuje roszczeniem o przeniesienie własności nieruchomości.
- Następnym istotnym elementem zawarcia umowy deweloperskiej jest dokładne określenie nieruchomości w tym standardu jej wykończenia. Standard wykończenia należy scharakteryzować najlepiej poprzez określenie klasy albo standardu, ewentualnie marki (nazwy) materiałów wykończeniowych oraz stopnia wykończenia wnętrza. Jest to o tyle istotne, aby nabywca miał świadomość, że płacąc konkretne pieniądze ma prawo oczekiwać także konkretnego wykończenia nieruchomości.

## PODSUMOWANIE

Podsumowując przy zawieraniu umowy z deweloperem należy w pierwszej kolejności pamiętać, że umowa taka, aby była ważna musi zostać zawarta w formie aktu notarialnego. Po drugie będąc w posiadaniu projektu takiej umowy warto sprawdzić czy zawarto w niej wszystkie istotne elementy takie jak: tytuł zawierający zwrot „deweloperska”, zobowiązanie dewelopera do przeniesienia własności nieruchomości na kupującego oraz dokładne sprecyzowanie przedmiotu umowy.

### 3. ODSZKODOWANIE DLA POSZKODOWANEGO W WYPADKU Z OC

#### ISTOTA UMOWY UBEZPIECZENIA OC

Istotą umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zgodnie z art. 822 § 1 k.c. jest zobowiązanie się zakładu ubezpieczeń do wypłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność ponosi ubezpieczający bądź ubezpieczony.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych ( Dz.U. 2003 nr 124, poz. 1152 z późn. zm.) umowa ubezpieczenia obowiązkowego odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność cywilną podmiotu objętego obowiązkiem ubezpieczenia za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym oraz wynikiem z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, o ile nie sprzeciwia się to ustawie lub właściwości danego rodzaju stosunków. Natomiast zgodnie z treścią art. 34 ust. 1 powołanej ustawy z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia.

#### ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE POSZKODOWANEMU W WYPADKU

---

*W razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia w wyniku wypadku poszkodowany może w ramach naprawienia szkody żądać od sprawcy lub jego ubezpieczyciela oprócz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, renty na zwiększone potrzeby związane z długotrwałym leczeniem, rehabilitacją czy opieką, renty uzupełniającej, także zwrotu wszelkich wynikłych z tego powodu kosztów.*

---

Poszkodowanemu w wypadku przysługuje świadczenie kompensujące szkodę o charakterze niemajątkowym tj. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Podstawą prawną powyższego stanowi art.445 § 1 k.c. zgodnie, z którym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Wysokość zadośćuczynienia zależy od okoliczności konkretnej sprawy. Należy, bowiem mieć na uwadze, że celem zadośćuczynienia jest złagodzenie doznanej krzywdy i przy ocenie jego wysokości należy przede wszystkim uwzględnić nasilenie cierpień, zarówno fizycznych jak i psychicznych, długotrwałość choroby, rozmiar kalectwa,

trwałość następstw zdarzenia, a także konsekwencje uszczerbku na zdrowiu w życiu osobistym i społecznym. Powyższe stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 czerwca 1999 r. II UKN 681/98, a także Sąd Najwyższy w wyroku z 9 listopada 2007 r. V CSK 245/07. Ponadto zadośćuczynienie powinno mieć ekonomicznie odczuwalną wartość stosowną do poczucia doznanej krzywdy. W szczególności Sąd Najwyższy w wyroku z 10 stycznia 1997 r. II KKN 41/96 stwierdził, że „zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Wysokość ta winna być stosowna do poczucia doznanej krzywdy, adekwatna do stopnia odniesionych obrażeń i związanych z nimi trwałych następstwa dla zdrowia i egzystencji poszkodowanego.”

Ponadto poszkodowany może domagać się przyznania renty na zwiększone potrzeby związane z długotrwałym leczeniem, rehabilitacją czy opieką, a także renty uzupełniającej, która ma stanowić wyrównanie różnicy w dochodach osiąganych przez poszkodowanego przed wypadkiem w stosunku do dochodów uzyskiwanych przez niego po wypadku. Zgodnie z art. 444 § 2 k.c. Jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo, jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Osobie poszkodowanej przysługuje również jednorazowe świadczenie, które umożliwi przekwalifikowanie się lub założenie działalności gospodarczej w przypadku inwalidztwa poszkodowanego zgodnie z art. 447 k.c.



---

W przypadku uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia w wyniku wypadku poszkodowany może także żądać zwrotu wszelkich kosztów zgodnie z treścią art. 444 § 1 k.c., który mówi, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty.

---

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż katalog przedmiotowych świadczeń przysługujących osobie poszkodowanej wypadkiem jest bardzo szeroki, są to, bowiem wszelkiego rodzaju koszty pozostające w związku z wypadkiem. Zakres potencjalnych kosztów związanych z wypadkiem można pogrupować opierając się w tym zakresie na bogatym orzecznictwie sądowym oraz praktyce. Na początku należy wymienić tutaj koszty związane z leczeniem i rehabilitacją poszkodowanego, do których należą przede wszystkim: koszty zakupu leków, opatrunków, koszty zakupu sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego np., wózków inwalidzkich, kul, stabilizatorów, koszty wizyt w placówkach medycznych, konsultacji u specjalistów, koszty różnorodnych zabiegów rehabilitacyjnych, koszty związane z lepszym odżywianiem poszkodowanego w okresie leczenia i rehabilitacji.

Do kolejnej grupy kosztów należą niewątpliwie koszty przygotowania do innego zawodu. Koszty te wiążą się z opłatą czesnego, a także z innymi kosztami związanymi z podjęciem nauki mającej na celu zdobycie nowego wykształcenia, szkoleniami, zakupu nowych podręczników niezbędnych do zdobycia umiejętności pozwalających na wykonywanie nowego zawodu.

Grupując koszty związane z wypadkiem nie należy zapominać również o możliwości dochodzenia zwrotu kosztów opieki i pomocy nad poszkodowanym. Kosztami tymi są koszty celowej i uzasadnionej opieki nad poszkodowanym świadczonej przez osoby trzecie i członków rodziny w czasie trwania leczenia i rehabilitacji, a także koszty wykonywania różnego rodzaju prac, np. sprzątania czy robienia zakupów.

Kolejną grupę kosztów stanowią także koszty transportu poszkodowanego i jego bliskich. Chodzi tutaj w głównej mierze o koszty dojazdu poszkodowanego i jego bliskich na wizyty lekarskie i zabiegi rehabilitacyjne, koszt przewozu do domu, szpitala.

Kosztami występującymi w praktyce są również koszty adaptacji mieszkania stosownie do potrzeb poszkodowanego. Warto również mieć na uwadze możliwość dochodzenia zwrotu utraconych zarobków, stanowiących różnicę między zarobkami uzyskiwanymi przed wypadkiem, a dochodami osiąganymi w czasie leczenia i rehabilitacji. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w orzecznictwie sądowym dopuszcza się możliwość zwrotu utraconych korzyści, w sytuacji, gdy poszkodowany nie mógł wykonać usługi, za którą otrzymałby wynagrodzenie.

W tym miejscu warto wspomnieć, że ważne jest udokumentowanie i udowodnienie wszelkich faktycznie poniesionych kosztów oraz wydatków związanych z wypadkiem. Przy dowodzeniu poniesienia w/w kosztów dopuszczalne jest przedłożenie faktur, paragonów, rachunków oraz oświadczeń dokumentujących poniesione koszty.

#### 4. PRZEDWANNIENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU ZNIEZAPŁACONEGO KREDYTU

---

*W prawie polskim przedawnienie nie jest okolicznością którą sąd bierze pod uwagę z urzędu. Dłużnik chcąc obronić się przed obowiązkiem zapłaty przedawnionego roszczenia musi samodzielnie lub przez pełnomocnika podnieść zarzut przedawnienia. Niejednokrotnie dłużnicy o*

*tym zapominają na czym korzystają firmy windykacyjne.*

---

#### TERMIN ORAZ SPOSÓB LICZENIA PRZEDAWNIEŃ

Głównym a zarazem nurtującym pytaniem jest: ile wynosi termin przedawnienia roszczenia z tytułu niezapłaconego kredytu? Odpowiedź na powołane zagadnienie wynika wprost z art. 118 Kodeksu cywilnego, który brzmi: jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi

lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż roszczenie banku o zwrot kredytu jest związane z prowadzoną przez bank działalnością gospodarczą. Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż okres przedawnienia roszczenia kredytowego wynosi 3 lata. Na takim stanowisku staną także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 października 2003 roku, który orzekł, iż termin przedawnienia roszczenia banku wobec osoby niebędącej przedsiębiorcą wynosi trzy lata. W tym miejscu należy wskazać, iż termin trzyletni jest zastrzeżony niezależnie od tego czy kredytobiorcą jest osoba fizyczna, czy też osoba prawna lub jednostka organizacyjna.

Skoro kwestia terminu została dookreślona, należy w dalszej części wskazać moment od którego trzyletni termin jest liczony. Zgodnie z art. 120 § 1 Kodeksu cywilnego, bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Co do zasady, wierzytelność pieniężna staje się wymagalna w dacie określonej w umowie jako termin płatności. Raty kredytowe są oznaczane w umowie kredytowej lub w harmonogramie spłat. Z tego wniosek, iż termin przedawnienia biegnie osobno dla każdej raty kredytowej od terminu jej wymagalności. W związku z powyższym, także zarzut przedawnienia może być zgłoszony oddzielnie dla każdej z rat niespłaconego kredytu.

## **PRZERWANIE BIEGU PRZEDAWNIEŃ**

Jednocześnie wyjaśnienia wymaga kwestia przerwania terminu przedawnienia. Zgodnie z art. 123 § 1 Kodeksu cywilnego bieg terminu przedawnienia przerywa się między innymi, przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Zgodnie z powyższym oraz w oparciu o stanowisko Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 roku bieg terminu przedawnienia roszczeń z tytułu niespłaconego kredytu może być przerwany, gdy bank wystąpi do sądu z pozwem przeciwko kredytobiorcy albo do komornika z wnioskiem o wszczęcie egzekucji. Warto w tym miejscu wskazać, iż przekazanie długu firmie windykacyjnej nie powoduje przerwania biegu przedawnienia o czym bardzo często zapominają same banki jak i kredytobiorcy.

## **WNIOSKI KOŃCOWE**

Podsumowując istotne informacje dotyczące przedawnienia roszczeń z tytułu niezapłaconego kredytu. Po pierwsze należy wskazać, iż termin przedawnienia wynosi 3 lata i biegnie oddzielnie w stosunku dla każdej raty. Po drugie termin przedawnienia ulega przerwaniu przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznania sprawy. Po trzecie nie przerywa biegu przedawnienia przekazanie przez bank, sprawy firmie windykacyjnej. Po czwarte i najważniejsze, jeśli już dojdzie do postępowania sądowego zarzut przedawnienia aby mógł zostać uwzględniony przez sąd musi zostać zgłoszony przez pozwanego w trakcie postępowania.



## 5. DOWODY W SPRAWIE O ROZWÓD

### DOPUSZCZALNOŚĆ DOWODÓW W SPRAWIE O ROZWÓD

Zgodnie z Kodeksem Postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.), w każdej sprawie o rozwód, obligatoryjnym dowodem jest przesłuchanie stron (art. 432 k.p.c.). Z kolei całe postępowanie dowodowe ma na celu ustalenie okoliczności dotyczących rozkładu pożycia, jak również okoliczności dotyczących dzieci stron i ich sytuacji, a w razie uznania powództwa - także przyczyn, które skłoniły do tego stronę pozwaną. Jednakże w każdej sprawie rozwodowej pojawia się pytanie jakie są dopuszczalne dowody, które mogą zostać powołane i przeprowadzone przez strony, w tym czy możliwe jest dopuszczenie dowodu z nagrań rozmowy strony przeciwnej.

Przepisy regulujące postępowanie rozwodowe nie odpowiadają jednoznacznie jakie dowody mogą zostać przeprowadzone. Zgodnie z ogólnymi regulacjami, dowodem mogą być wszelkie fakty mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Doprecyzowane powyższej regulacji wprowadza art. 308 § 1 k.p.c. „zgodnie z którym sąd może dopuścić dowód między innymi z filmu, telewizji, fotokopii, fotografii oraz płyt lub taśm dźwiękowych i innych przyrządów utrwalających albo przenoszących obrazy lub dźwięki.



### NAJCZĘSTSZE DOWODY

W sprawach rozwodowych najczęstsze dowody powoływane przez strony służą wykazaniu winy strony przeciwnej w pełnym i trwałym rozkładzie małżeństwa. W tym celu strony niejednokrotnie posługują się dowodami ze zdjęć, nagrań audio i video, billingów rozmów telefonicznych, a także wydruków wysłanych e-maili i wiadomości sms, wydruków pozyskanych ze stron internetowych portali społecznościowych np. zdjęcia umieszczone na FB, zapisy rozmów prowadzonych na czatach, zapisy wszelkich komunikatorów i wszelkie inne materiały multimedialne i tekstowe.

Dowody takie co do zasady mają równą moc dowodową z innymi zgłoszonymi w postępowaniu, jednakże problem pojawia się gdy dowody takie zostały uzyskane bez wiedzy współmałżonka, że jest nagrywany lub robione są mu fotografie.

## **DOPUSZCZALNOŚĆ DOWODÓW A DOBRA OSOBISTE**

Co do zasady powołanie dowodów świadczących o winie drugiego małżonka, pozyskanych w prezentowany sposób, stanowi ingerencję w dobra osobiste, a w szczególności narusza prawo do prywatności. Powyższe zagadnienie jest niezwykle problematyczne, także w orzecznictwie sądów powszechnych. Przykładem stanowiska Sądu Najwyższego w przedmiocie dopuszczenia dowodu z nagrań jest wyrok z dnia 25 kwietnia 2003 roku. Sąd Najwyższy podkreślił, że do wykazania winy w rozkładzie pożycia małżeńskiego służyć może nagranie rozmów prowadzonych przez strony procesu także wtedy, jeżeli tych nagrań dokonano bez wiedzy jednej z nich i w okresie trwania małżonków w faktycznej separacji. Pogląd powyższy został potwierdzony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 9 października 2014 roku, w którym to sąd uznał, iż nagrywanie rozmów nie jest bezprawne np. w aspekcie naruszenia dóbr osobistych osoby nagranej, ponieważ było działaniem w obronie usprawiedliwionego interesu prywatnego, a nadto realizowało konstytucyjne prawo do sądu przyznane w art. 45 ustęp 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Ponadto Sąd Apelacyjny w Poznaniu w swoim orzeczeniu z dnia 23 stycznia 2013 r. uznał, że nie ma zasadniczych powodów do dyskwalifikacji dowodu z nagrań rozmów telefonicznych, nawet jeżeli nagrań tych dokonywano bez wiedzy jednego z rozmówców.

Powyższa analiza orzecznictwa budzi wątpliwości w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej. Konstytucja RP w art. 47 stanowi bowiem, iż każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz decydowania o swoim życiu osobistym. Konkretyzację powyższego prawa reguluje art. 51 Konstytucji, dotyczący jednego z przejawów prawa do prywatności jakim jest prawo do ochrony danych osobowych.

---

Mając na uwadze powyższe, należy uznać, iż ochrona życia prywatnego, gwarantowana konstytucyjnie w art. 47, obejmuje sobą także autonomię informacyjną oznaczającą prawo do samodzielnego decydowania o ujawnianiu innym informacji dotyczących swojej osoby, a także prawo do sprawowania kontroli nad takimi informacjami, jeśli znajdują się w posiadaniu innych podmiotów. W związku z tym, nagranie rozmowy, filmu, zrobienie fotografii oraz następne jej wykorzystanie może stanowić naruszenie takich dóbr osobistych jak prawo do korespondencji czy do prywatności.

---

Pomimo prezentowanych wątpliwości należy uznać, iż w postępowaniu rozwodowym dowód z nagrania drugiej strony uzyskany pomimo braku jej zgody lub nawet wiedzy, może zostać dopuszczony przez sąd i wówczas posiada pełną moc dowodową na równi z innymi dowodami powołanymi w sprawie. Jednocześnie jak wynika z praktyki, takie dowody są coraz częściej wykorzystywane w postępowaniu, z tego powodu, iż ułatwiają udowodnienie winy drugiego małżonka w rozpadzie małżeństwa.

## 6. DOCHODZENIE ROSZCZEŃ OD SKARBU PAŃSTWA

### PODSTAWY DOCHODZENIA ODSZKODOWANIA OD SKARBU PAŃSTWA NA PODSTAWIE ART. 417 KODEKSU CYWILNEGO

---

*Zgodnie z art. 417 § 1 Kodeksu cywilnego (dale: k.c.) za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.*

---

Omawiany przepis określa podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, zdefiniowanym jako: niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Stanowi więc on ogólną podstawę odpowiedzialności władz publicznych za ich władcze działania, która nie znajduje zastosowania lub znajduje ograniczone zastosowanie tylko wówczas, gdy ustawodawca odrębnym unormowaniem określa konsekwencje niektórych działań organów władz publicznych. Wątpliwości budzi zastosowany w prezentowanym przepisie zwrot: przy wykonywaniu władzy publicznej. W doktrynie podkreśla się, iż prezentowane określenie dotyczy wyłącznie skutków funkcjonowania państwa i jednostek samorządu terytorialnego w sferze określanej mianem imperium, a więc działań lub zaniechań polegających na wykonywaniu funkcji władczych, realizacji zadań władzy publicznej ( Olejniczak, Adam. Art. 417. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, wyd. II. LEX, 2014).

### ORZECZNICTWO SĄDOWE

Pomimo zaprezentowanego powyżej dookreślenia poszczególnych przesłanek zastosowania omawianego przepisu pojawiają się odmienne stanowiska w odniesieniu do poszczególnych stanów faktycznych. W celu rozwiania powyższych wątpliwości Sądy Administracyjne w swoich orzeczeniach poruszają problematykę dochodzenia odszkodowania od Skarbu Państwa. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 maja 2014 r. I ACa 795/12, Skarb Państwa może odpowiadać na podstawie art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną natychmiast wykonany

postanowieniem administracyjnym, jeżeli w wyniku wniesienia zażalenia zostało ono uchylone jako bezpodstawne i nie doszło ostatecznie do stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej na podstawie art. 156 k.p.a. Z kolei w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2014 r. III CZP 92/14: współwłaściciel nieruchomości może dochodzić od gminy odszkodowania w pełnej wysokości za szkodę wynikłą z niedostarczenia uprawnionemu lokatorowi lokalu socjalnego (art. 209 k.c. w związku z art. 417 k.c. i art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.). Jednocześnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w orzeczeniu z dnia 30 grudnia 2013 r. I ACa 1390/13 wskazuje, iż bezprawnością jest także nadmierność stosowania środków zapobiegawczych. W powołanym orzeczeniu Sąd podkreślił, że nadmierność stosowanych przeciwko stronie środków, polegających na utrzymywaniu wobec niej środków zapobiegawczych i braku formalnego zakończenia postępowania pomimo zakończenia czynności procesowych, które mogłyby dostarczyć dowodów jej sprawstwa i zwlekania z tym do momentu wydania rozstrzygnięcia w odniesieniu do współpodejrzanych, skutkować może przyjęciem, że w toku prawnie uregulowanych procedur doszło do wyjścia poza cel i niezbędność postępowania, to zaś pozwala na uznanie takiego działania pozwanego za bezprawne. Sąd w powołanym orzeczeniu podkreślił, że bezprawność w ujęciu art. 417 k.c., będzie występowała wówczas, gdy decyzja funkcjonariusza publicznego będzie pozostawała w sprzeczności z norami prawa stanowionego bez odnoszenia się do zasad współżycia społecznego czy innych podobnych reguł. Niezgodność z prawem w rozumieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji RP zachodzi w każdym wypadku, gdy orzeczenie lub decyzja odbiega od wzorca ustawowego, który określa zakres kompetencji organu, sposób postępowania i treść rozstrzygnięcia.

---

*Mając na uwadze kazuistycznie przedstawione podstawy dochodzenia od Skarbu Państwa odszkodowania, należy wskazać, iż główną przestanką prezentowanego roszczenia jest bezprawność działania, która może objawiać się w różnych przejawach działania lub zaniechania organu władzy publicznej. Taką bezprawnością może być nie wydanie decyzji administracyjnej, przewlekłe prowadzenie postępowania, nieadekwatność środka zastosowanego przez organ w danym stanie faktycznym i tym podobne przejawy aktywności lub jej braku przez organ.*

---

## O STOWARZYSZENIU

Stowarzyszenie powstało, aby nieść pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Jest organizacją pozarządową, nie prowadzącą działalności gospodarczej. Pomagamy osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych poprzez dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej. Wsparcie niesione przez Stowarzyszenie zmierza do zaspokojenia niezbędnych potrzeb społecznych i umożliwia życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, w szczególności dla osób społecznie marginalizowanych, których prawa i wolności są naruszane.

## WSPARCIE OBYWATELSKIE

Stowarzyszenie powstało z myślą o najbardziej potrzebujących. Od lat pomaga poprzez udzielanie nieodpłatnych porad prawnych, zapewniani zastępstwa procesowego, organizowanie zbiórek żywności oraz innego rodzaju wsparcia. Od początku działalności, z naszej pomocy skorzystały setki osób w beznadziejnej sytuacji życiowej.

## DOŚWIADCZENIE

Prawnicy działający na rzecz Stowarzyszenia posiadają doświadczenie w świadczeniu pomocy dla potrzebujących w ramach usług świadczonych na rzecz podmiotów publicznych, w tym powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz ośrodków pomocy społecznej oraz towarzystw pomocy.

## POMAGAMY

Zapraszamy do kontaktu wszystkie osoby zainteresowane pomocą. Nie odmawiamy nikomu. Nasi prawnicy pracujący Pro bono poinformują o obowiązującym stanie prawnym, doradzą jakie kroki w danej sytuacji byłby najodpowiedniejsze, sporządzą projekt pism procesowych.

## RZĄDOWY PROGRAM

Niezmiernie miło nam poinformować, że prawnicy działający w ramach Stowarzyszenia udzielają również porad prawnych w ramach rządowego programu Nieodpłatnych Porad Prawnych i Edukacji Prawnej. Prawnicy świadczą porady w punktach sieci w całej Polsce.

**Biuletyn wydawany przez Stowarzyszenie Wsparcia Obywatelskiego w ramach realizacji zadania wynikającego z ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej.**